

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ПЕРЕКЛАДУ

НАТАЛІЯ БОРИСЕНКО

**МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ:
ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ
ЗАНЯТЬ**

**ЖИТОМИР
2022**

УДК 81-13 +81'25

ББК 81.1+81.7

Б 82

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради
Житомирського державного університету імені Івана Франка
від 24 червня 2022 року (Протокол № 10)

Рецензенти:

Антонов Олексій – доцент кафедри природничих та соціально-гуманітарних дисциплін, завідувач науково-методичної лабораторії Житомирського медичного інституту Житомирської обласної ради

Соловійова Лариса – доцент кафедри іноземних мов Національного Поліського університету.

Білюк Інна – завідувач кафедри англійської мови та прикладної лінгвістики Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Борисенко Наталія Дмитрівна.

Б 82 Методологія наукових досліджень : Інструктивно-методичні матеріали до семінарських занять. Житомир, 2022. 30 с.

Інструктивно-методичні матеріали до семінарських занять з дисципліни «Методологія наукових досліджень» укладено для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 03 Гуманітарні науки, спеціальності 035 Філологія освітньої програми «Англійська і німецька мови та літератури (переклад включно)». Матеріали мають на меті ознайомити здобувачів із питаннями, які пропонуються для розгляду під час семінарських занять; включають проблемні питання, приклади тестових завдань, списки рефератів і мультимедійних презентацій та питання, що виносяться на екзамен.

© Борисенко Н.Д.

© Житомирський державний університет імені Івана Франка

ЗМІСТ

Загальні відомості про освітню компоненту	4
Інструкція щодо підготовки до семінарських занять	8
Тематика семінарських занять	11
Семінар № 1. Предмет та завдання лінгвометодології	11
Семінар № 2. Порівняльно-історична та структуралістська парадигми	12
Семінар № 3. Функціональна, когнітивна та синергетична парадигми	13
Семінар № 4. Методологічні принципи сучасного мовознавства	14
Семінар 5. Методологічні принципи сучасного перекладознавства	15
Семінар 6. Загально-наукові методи дослідження	16
Семінар 7. Лінгвістичні методи	17
Семінар 8. Методики перекладознавчої розвідки	18
Семінар 9. Мова, перекладознавство і статистика	19
Семінар 10. Вимоги, що висуваються до наукового дослідження	19
Семінар 11. Оформлення результатів наукового дослідження	20
Завдання для самоконтролю	21
Список рефератів та мультимедійних презентацій	28
Рекомендована література	29

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО ОСВІТНЮ КОМПОНЕНТУ

Програма освітньої компоненти «Методологія наукових досліджень» розроблена для підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти та відповідає освітньо-професійній програмі «Англійська і німецька мови та літератури (переклад включно)».

Предметом вивчення освітньої компоненти є методологія перекладознавчої та лінгвістичної розвідки, специфіка проведення лінгвістичних та перекладознавчих досліджень, особливості їх організації, методика, методи дослідження в лінгвістиці та перекладознавстві, проблематика сучасних перекладознавчих та лінгвістичних студій.

Програма навчальної дисципліни включає:

Модуль 1. Лінгвометодологія. Методика проведення наукового дослідження.

Метою викладання навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень» є підготувати здобувачів другого (магістерського) рівня до самостійних наукових досліджень та сприяти теоретичному осмисленню різноманітних лінгвістичних методів та правильного вибору методики кваліфікаційного (магістерського) дослідження.

Основними **завданнями** вивчення освітньої компоненти є:

підготувати здобувачів до написання кваліфікаційної роботи з використанням сучасних методів дослідження та знанням проблематики сучасного перекладознавства та мовознавства;

ознайомити здобувачів з основними теоріями та методами, прийомами перекладознавчих та лінгвістичних досліджень та проблематикою перекладознавчих та лінгвістичних студій;

висвітлити такі питання як поняття лінгвістичного метода, використання загальнонаукових методів у перекладознавстві та лінгвістиці, місце описового, порівняльного, зіставного та структурного методів у перекладознавстві та лінгвістиці.

Інформаційний обсяг освітньої компоненти

Модуль 1. Лінгвометодологія. Методика проведення наукового дослідження.

Предмет та завдання лінгвометодології. Порівняльно-історична та структуралістська парадигми. Функціональна, когнітивна та синергетична парадигми. Методологічні принципи сучасного мовознавства та перекладознавства. Загальнонаукові методи дослідження. Лінгвістичні та перекладознавчі методи дослідження. Статистика у перекладознавстві та лінгвістиці. Оформлення результатів наукової розвідки.

Оцінювання здобувачів під час вивчення дисципліни «Методологія

наукових досліджень» здійснюється відповідно до «Положення про критерії та порядок оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка згідно з Європейською кредитною трансферно-накопичувальною системою» https://zu.edu.ua/offic/ocinjuvannya_zvo.pdf.

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти за всіма видами навчальних робіт проводиться за поточним, модульним та підсумковим контролюми.

Шкала оцінювання знань здобувачів вищої освіти

Оцінка за університетською шкалою		Оцінка в балах	Оцінка за шкалою ECTS	
Екзамен	Залік		Оцінка	Пояснення
<i>Відмінно</i>	<i>Зараховано</i>	90-100	A	відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок
<i>Добре</i>		82-89	B	вище середнього рівня з кількома помилками
		74-81	C	в цілому правильне виконання з певною кількістю суттєвих помилок
		<i>Задовільно</i>	64-73	D
60-63			E	виконання задовольняє мінімальним критеріям
<i>Незадовільно</i>	<i>Незараховано</i>	35-59	FX	з можливістю повторного складання
		1-34	F	з обов'язковим повторним курсом

Підсумкова оцінка з вивчених модулів навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень» (ПОМ) розраховується:

№ модулю	$M_{\%n}$ (відсоткове значення модулю освітньої компоненти)
Модуль 1	$M_{\%1} = (100)$
Сума	100

Оскільки формою підсумкового контролю освітньої компоненти є екзамен, то здобувачі вищої освіти в яких підсумкова оцінка з вивчених

модулів (ПОМ) за семестр становить 60 і більше балів, мають право не складати екзамен. У такому разі підсумкова оцінка з вивчених модулів (ПОМ) = Екзаменаційній оцінці (ЕО) = Підсумковій оцінці (ПО).

$$ПОМ=ЕО=ПО$$

У випадку складання екзамену підсумкова оцінка (ПО) визначається як середнє арифметичне балів підсумкової оцінки з вивчених модулів (ПОМ) та екзаменаційної оцінки (ЕО).

$$ПО=(ПОМ+ЕО)/2$$

Політика щодо академічної доброчесності ґрунтується на засадах академічної доброчесності <https://zu.edu.ua/academic-integrity.html> та визначається системою вимог, які викладач ставить до здобувача у вивченні освітньої компоненти (правила поведінки на заняттях, користування засобами електронного зв'язку, тощо), що включає недопущення академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації, списування, заборону використання додаткових джерел інформації під час оцінювання знань (в тому числі засобів електронного зв'язку), за використання інтернет ресурсів та інших джерел інформації здобувач має вказати джерело, використане під час виконання завдання, тощо.

Політика щодо відвідування базується на тому, що здобувач вищої освіти зобов'язаний виконувати правила внутрішнього розпорядку університету https://zu.edu.ua/offic/pravyly_vn_rozporiyadku.pdf та відвідувати навчальні заняття згідно з розкладом <https://dekanat.zu.edu.ua/cgi-bin/timetable.cgi?n=999>, дотримуватися етичних норм поведінки. Присутність на занятті є обов'язковим компонентом оцінювання.

Забезпечення студентоцентрованого підходу та створення можливостей для навчання здобувачів вищої освіти, які не можуть відвідувати заняття з поважних причин, зокрема реалізується через «Положення про навчання студентів за індивідуальним графіком у Житомирському державному університеті імені Івана Франка». Індивідуальний графік навчання передбачає можливість вибіркового відвідування здобувачем аудиторних занять (лекційних та семінарських) і самостійного опрацювання матеріалу навчальної дисципліни.

Відповідно до політика щодо перескладання здобувач вищої освіти, який був відсутній на семінарських заняттях незалежно від причини, має право на відпрацювання, яке здійснюється протягом місяця після виходу на заняття, але не пізніше ніж за тиждень до початку заліково-екзаменаційної сесії. Відповідно до положення «Положення про критерії та порядок оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка згідно з Європейською кредитною

трансферно-накопичувальною системою» (нова редакція) https://zu.edu.ua/offic/ocinjuvannya_zvo.pdf кожне семінарське заняття оцінюється. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані здобувачем вищої освіти у встановлені викладачем терміни, але не пізніше ніж за тиждень до початку заліково-екзаменаційної сесії.

Політика щодо дедлайнів встановлює конкретні терміни виконання завдань. Здобувач вищої освіти, який з поважних причин (внаслідок тимчасової непрацездатності, підтвердженої довідкою закладу охорони здоров'я, або який був звільнений від занять наказом Ректора Університету) пропустив семінарські заняття зобов'язаний ліквідувати академічну заборгованість не більше ніж за місяць з моменту виходу на навчальні заняття (дня припинення поважної причини). Здобувач вищої освіти, який без поважних причин не відвідав навчальні заняття або отримав оцінку нижчу 60 балів, необхідно відпрацювати академічну заборгованість до проведення модульної контрольної роботи.

До підсумкової модульної контрольної роботи допускаються здобувачі вищої освіти, які отримали поточні оцінки на усіх передбачуваних робочою навчальною програмою аудиторних навчальних заняттях. До завершення відповідного модуля здобувачам вищої освіти дозволяється перескладати окремі елементи модуля (завдання) з метою отримання вищих поточних оцінок під час консультацій із навчальної дисципліни, які проводяться впродовж семестру.

Здобувачі вищої освіти мають право **на оскарження оцінки** з освітньої компоненти, отриманої під час контрольних заходів. Апеляція здійснюється відповідно до «Положення про апеляцію результатів контрольних заходів у Житомирському державному університеті імені Івана Франка» https://zu.edu.ua/offic/pro_apelyacij.pdf.

Спілкування учасників освітнього процесу (викладачі, здобувачі) відбувається **на засадах партнерських стосунків**, взаємопідтримки, взаємодопомоги, толерантності та поваги до особистості кожного, спрямованості на здобуття істинного наукового знання. Вирішення конфліктних ситуацій здійснюється відповідно до «Положення запобігання та протидії булінгу» <https://zu.edu.ua/offic/pol-buling.pdf>.

Інструкція щодо підготовки до семінарських занять

Підготовка до семінарських занять є невід'ємною складовою вивчення освітньої компоненти «Методологія наукових досліджень». Питання, які виносяться на обговорення, сприяють кращому розумінню лінгвометодології та методології перекладознавства, їх предмета, об'єкта та завдань; знайомлять з головними науковими парадигмами лінгвістики; дослідницькими принципами парадигмального простору; дозволяють побачити зв'язки між загально-науковими та спеціальними (перекладознавчими та лінгвістичними) методами дослідження, виробити власний алгоритм використання методів під час написання кваліфікаційної роботи.

Алгоритм підготовки теоретичних питань

1. Розгляньте всі питання, вказані у плані семінарського заняття.
2. Опрацюйте джерела, зазначені в списку літератури до заняття. Підберіть самостійно джерела, які можуть бути використані під час підготовки.
3. Складіть план відповіді (простий/ складний) на кожне питання.
4. Окремо опрацюйте основні поняття теми заняття, які ви маєте засвоїти.
5. Проаналізуйте, як опрацьований матеріал пов'язаний з іншими питаннями навчальної дисципліни чи суміжних дисциплін.
6. Для кращого засвоєння та запам'ятовування матеріалу зробіть виписки чи складіть короткий конспект, інтелект-карту, інфографіку за прочитаним матеріалом.
7. Підберіть ілюстративний матеріал до відповіді.
8. Визначте проблеми в опрацьованому матеріалі, які ви недостатньо зрозуміли. З цими питаннями Ви можете звернутися на консультації до викладача.
9. Залучіть додатковий матеріал для відповіді.
10. Перевірте, як ви засвоїли опрацьовані питання – самооцінювання.

Робота з першоджерелами

Алгоритм роботи з першоджерелами включає наступні кроки:
прочитайте першоджерело; випишіть терміни, що вживаються, дайте їм визначення; складіть план прочитаного; складіть короткий конспект першоджерела; знайдіть ілюстративний матеріал для підтвердження

постулатів роботи; перекажіть текст власними словами.

Вивчення основних термінів

Готуючись до семінарських занять та виконуючи самостійні та індивідуальні завдання випишіть терміни, які відносяться до методології перекладознавчих та лінгвістичних досліджень. Дайте визначення термінів використовуючи текст лекцій, лінгвістичні словники та довідники, монографії, присвячені теоретичним проблемам перекладознавства та мовознавства, енциклопедичні та тлумачні словники української та англійської мов. Переконайтесь, що Ви розумієте значення всіх слів, що наводяться у визначенні. Якщо значення певних слів не є зрозумілим, скористайтесь тлумачним словником, щоб убезпечити себе від хибного розуміння лексеми.

Вирішення проблемних питань

Для вирішення проблемних питань, пов'язаних із визначенням наукової новизни, теоретичного та практичного значення, актуальності, предмета та об'єкта розвідки, її методології та методів, скористайтесь наступним алгоритмом: уважно прочитайте текст завдання; виділіть ключові слова; переконайтесь, що Ви розумієте завдання; скористайтесь тлумачним та лінгвістичним словником для розуміння незнайомих слів; визначте терміни, що наводяться у завданні; виявіть у чому полягає проблема; дайте стислу відповідь; доберіть аргументи на підтримку своєї версії; дайте розгорнуту відповідь.

Підготовка мультимедійної презентації

Для підготовки мультимедійної презентації, присвяченої методології перекладознавчої та лінгвістичної розвідки, скористайтесь наступним алгоритмом: оберіть тему для презентації зі списку або запропонуйте тему самостійно; визначте ключові слова теми; складіть план; визначте кількість слайдів; складіть ключові речення до кожного слайду; підготуйте інформацію для слайдів, пам'ятайте, що слайд не повинен бути переобтяженим текстовою інформацією; доберіть, де можливо ілюстрації (портрети визначних науковців); використовуйте графіки та діаграми для представлення теорій та напрямів; підготуйте виступ та синхронізуйте його зі слайдами; оберіть оптимальний режим показу презентації.

Підготовка реферату

Для підготовки реферату, присвяченого методології перекладознавчої та лінгвістичної розвідки, скористайтесь наступним алгоритмом: оберіть тему; визначте ключові слова; укладіть план; доберіть інформацію, що має бути представленою у рефераті; організуйте інформацію у параграфах та абзацах; використайте конектори для зв'язку між абзацами у межах параграфу; напишіть висновки до кожного параграфу окремим абзацем наприкінці параграфу; на основі матеріалу реферату напишіть вступ та загальні висновки; оформіть список літератури в алфавітному порядку, наводячи спочатку джерела українською мовою, після цього латиницею; оформіть посилання в тексті реферату за наступним прикладом [1, с. 27; 3, с. 78]; підготуйте виступ за темою реферату.

Тематика семінарських занять.

Семінар № 1. Предмет та завдання лінгвометодології

План

1. Методологія у філософському розумінні.
2. Поняття лінгвометодології. Об'єкт, предмет, завдання.
3. Мовознавство як наука.
4. Поняття про метод, методику. Трихотомія В.І. Кодухова.
5. Поняття наукової парадигми.
6. Перехід від однієї парадигми до іншої. Розвиток науки як процес революційних змін.
7. Епістема.

Проблемні питання:

1. Олена Селіванова (2008) зазначає, що наприкінці ХХ століття наука пострадянського простору опинилася у стані методологічної кризи. Якими, на Вашу думку, могли бути причини такої кризи? Чому сприяли пошуки виходу з неї? Чи, на Вашу думку, подолала українська наука цю кризу?
2. В американському мовознавстві термін *Metalinguistics* використовується для позначення дисципліни, яка вивчає філософські засади мовознавства. Які Ви бачите позитивні сторони у використанні такого терміну в українському мовознавстві? Якими є негативні сторони використання такого терміну?
3. У сучасній лінгвістиці усталеним є термін *маргінальна галузь*, отже Ви можете почути, що соціолінгвістика є маргінальною галуззю мовознавства. Наскільки виправданим є використання цього терміну? Які визначення має прикметник *маргінальний* у тлумачному словнику української мови?
4. Загальноприйнятною є точка зору, що мовознавство як наука з'являється на початку ХІХ століття. Але чому дослідження мови, які здійснювались у Давній Індії, Давній Греції на досить високому рівні та мають вагомні результати, не дозволяють нам говорити, що мовознавство існує більш ніж два тисячоліття?
5. Яким чином на методологію перекладознавства впливає той факт, що термін *методика* може розглядатись як система процедур вивчення об'єкту (Борисенко, 2010), так і конкретне застосування методу (Селіванова, 2008)? Що робити з перекладом термінів *метод*, *методика* на англійську мову, де існує лише один відповідник для обох зазначених термінів?

Література

1. Борисенко Н.Д. Методика проведення наукових досліджень. Житомир : Вид-во ЖДУ, 2010. С. 5–7.

2. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава : Довкілля-К, 2008. С. 10–21.

Семинар № 2. Порівняльно-історична та структуралістська парадигми.

План

1. Порівняльно-історична парадигма.
2. Генеалогічні класифікації мов.
3. Перше покоління компаративістів.
4. Натуралістичний етап.
5. Молодограматики.
6. Постмолодограматичний етап.
7. Сучасний стан порівняльно-історичного мовознавства (реферат).
8. Структуралістська парадигма.
9. Ф. де Соссюр. Празька школа.
10. Європейські та американські школи структуралізму.
11. Принципи структуралістської парадигми.

Проблемні питання:

1. Чому, на Вашу думку, лінгвістику у ХІХ столітті називали *a German Science*? Ким були лінгвісти ХІХ століття?
2. Як пов'язані відомі німецькомовні казкарі ХІХ століття з порівняльно-історичним мовознавством?
3. Чому діяльність засновників порівняльно-історичного мовознавства отримала назву романтичного етапу лінгвістичного компаративізму?
4. Які характеристики мови дозволили прибічникам натуралістичного етапу лінгвістичного компаративізму розглядати останню як живий організм, природне явище, яке розвивається стадіально?
5. Молодограматики ґрунтували свої дослідження на засадах емпіризму, проте їм закидають той факт, що вони фетишизували закони мовного розвитку? Як Ви це розумієте?
6. Термін *ностратичні мови* пов'язаний із молодогограматизмом та іменем італійського дослідника А. Тромбетті, який першим зробив спробу об'єднати мовні сім'ї у макрооб'єднання. Проте не всі лінгвісти поділяють таку точку зору на розвиток мовних сімей. Чим Вас приваблює або не приваблює концепція ностратичних мов?

Література

1. Борисенко Н.Д. Порівняльна типологія англійської та української мов. Житомир : Вид-во ЖДУ, 2013. 60 с.

2. Кочерган М.В. Загальне мовознавство : Підруч. для студ. філол. спец. ВНЗ. 2.вид., випр. і доп. К. : Видавничий центр "Академія", 2006. 463 с.
3. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава : Довкілля-К, 2008. С. 22–30.

Семінар № 3. Функціональна, когнітивна та синергетична парадигми.

План

1. Функціональна парадигма. Філософські корені функціоналізму.
2. Поняття прагматики. Функціональна лінгвістика. Функціональна граматики.
3. Методологічні характеристики функціонально-прагматичної парадигми. Ознаки функціонального прагматизму.
4. Когнітивна парадигма. Поняття. Засади.
5. Течії когнітивної парадигми.
6. Когнітивне моделювання.
7. Концептуальний аналіз.
8. Синергетична парадигма.

Проблемні питання:

1. Чому наукові погляди Аристотеля та І. Канта мають відношення до функціональної наукової парадигми, яка формується у другій половині ХХ століття? Як ви розумієте постулат про те, що мова є знаряддям та засобом для реалізації певної мети?
2. У концепції якого вітчизняного лінгвіста вбачають зародки когнітивного підходу?
3. Для якої парадигми самоорганізація є одним із головних понять?
4. Чи сприймаєте ви мову як живий організм, що є діяльнісним та цілеспрямованим та має численні мовленнєві продукти? В межах якої парадигми є вірним саме таке сприйняття мови?
5. Що дозволяє віднести генеративні дослідження на сучасному етапі саме до когнітивної парадигми?
6. Визначить ті парадигми, зародки яких спостерігаються у положеннях одного із засновників лінгвістики В. фон Гумбольдта.
7. Вважається, що когнітивна парадигма має притягальну силу для сучасних лінгвістів. В чому вона полягає?

Література

1. Бацевич Ф. С. Нариси з лінгвістичної прагматики: Монографія. Львів : ПАІС, 2010. 336 с.

2. Кочерган М.В. Загальне мовознавство : Підруч. для студ. філол. спец. ВНЗ. – 2.вид., випр. і доп. К. : Видавничий центр "Академія", 2006. 463 с.
3. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава : Довкілля-К, 2008. С. 30–36; 390; 419; 443.
4. Potapenko S.I. *Introducing Cognitive Linguistics : manual for students*. Nizhyn : Nizhyn University Publishing House, 2013. 136 p.

Семинар № 4. Методологічні принципи сучасного мовознавства.

План

1. Експанціоналізм.
2. Експланаторність
3. Антропоцентризм
4. Дискурсоцентризм
5. Функціоналізм
6. Етноцентризм
7. Психонетичність
8. Діалогічність.

Проблемні питання:

1. Якщо експансіонізм (поняття висунуте у 1987 році) направлений на використання у лінгвістиці доробку, апарату та методів інших наук, то чи можете Ви навести приклад експансіонізму у лінгвістиці ХІХ століття?
2. Ми звикли бачити позитивний момент в інтердисциплінарності досліджень, тобто в експансіоналізмі. Яку загрозу в цьому принципі бачать сучасні дослідники, чи розділяєте Ви їхню точку зору?
3. Яким чином принцип експланаторності у лінгвістиці пов'язаний із античним світом?
4. Як відомо антропоцентризм ставить у центр світобудови людину, а що може бути (було) центром та метою світобудови замість людини? Від чого залежить методологічний принцип розгляду когось або чогось як центру світобудови?
5. Як, на Вашу думку, впливає мова на людину, на процеси світосприйняття? Якщо в українській мові існує декілька лексем на позначення двох основних відтінків синього кольору *блакитний (голубий), синій*, а в англійській мові одна лексема *blue*, яка модифікується додатково словами *light / dark*, то чи значить це, що українці мають краще сприйняття кольорів ніж носії англійської мови? Про яку небезпеку з боку мови говорить видатний український дослідник Флор Бацевич у своїх розвідках? Чи розділяєте Ви його точку зору?
6. Яким чином пов'язані дослідження мови та інтуїція?

7. Чи можете Ви уявити використання мови без будь-якої мети? Якщо так, то наведіть приклади, якщо ні, то поясніть чому.

8. Яким чином принцип телеологічності може пояснити біблейську цитату про те, що люди слухають і не чують і не розуміють.

Література

Мельничук О.С. Аспекти методології лінгвістичних досліджень. *Мовознавство*, 1986. № 1. С. 3–11.

Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава : Довкілля-К, 2008. С. 36–48.

Електронні джерела

Методологія у мовознавстві <http://litopys.org.ua/ukrmova/um45.htm>

Семинар 5. Методологічні принципи сучасного перекладознавства.

План

1. Лінгвістична теорія перекладу.
2. Концепція перекладу В. Коптілова.
3. Ф. Шляйермахер «Про різні методи перекладу» (1813 р.).
4. Теорія перекладу та контрастивна лінгвістика.
5. Соціолінгвістичний, прагматичний та культурологічний підходи у перекладі.
6. Безеквівалентна лексика у перекладі.

Проблемні питання:

1. Вважається, що лінгвісти першої половини ХХ століття не мали інтереса до перекладацької проблематики. Чим ви можете пояснити цей факт?
2. Традиційне уявлення про те, що основну роль в перекладі відіграють мови, має достатнє наукове обґрунтування, у зв'язку із чим у сучасному перекладознавстві превалюють лінгвістичні теорії перекладу. Що крім мови відіграє вирішальну роль у відтворенні смислу тексту вихідної мови засобами цільової мови?
3. Видатний український теоретик перекладу В. Коптілов, чия діяльність сприяла утвердженню перекладознавства як міждисциплінарної галузі філологічної науки, стверджував, що за відсутності теорії перекладу перекладознавство приречене на суб'єктивізм суджень та описовий характер досліджень. Поясніть, що мав на увазі науковець.

Література

1. Зорівчак Р.П. Реалія і переклад (на матеріалі англomовних перекладів української прози). Львів : Вид-во при Львів. ун-ті, 1989. С. 38–45.

2. Шляйєрмахер Ф. Про різні методи перекладу. URL: http://arkhiv.nua.kharkov.ua/images/stories/Kafedri/Kaf_Teorii_I_Praktiki_Perevo da/Publikacii/Kalnichenko/Znachennja_traktatu_Shlajermakhera.PDF (1fnf pdthytyyz 23.12.2021)
3. Шмігер Т. Перекладознавчий аналіз – теоретичні та прикладні аспекти: давня українська література сучасними українською та англійською мовами : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2018. С. 94–99.
4. Eko U. Experiences in translation. Toronto : University of Toronto Press, 2001. 135 p.
5. Munday J. Introducing Translation Studies : Theories and Applications. London & New York : Routledge, 2016.

Семинар 6. Загально-наукові методи дослідження

План

1. Прийом. Операція.
3. Спостереження. Самоспостереження.
4. Індукція. Дедукція. Гіпотеза. Гіпотетико-дедуктивний метод.
5. Аналіз, синтез, таксономія.
6. Порівняння. Формалізація.
7. Експеримент. Фальсифікація. Моделювання.
8. Лінгвістичні методи та методики.

Проблемні питання

1. Різні вчені виділяють різну кількість лінгвістичних методів, що свідчить про відсутність спільного підходу до вирішення питання про кількісний та якісний склад лінгвістичних методів. З чим пов'язана, на Вашу думку, така ситуація в сучасному мовознавстві?
2. Чому дедукцію називають улюбленим методом Шерлока Холмса? Чи справді всесвітньо-відомий персонаж послуговувався методом дедукції?
3. Які загальнонаукові методи є необхідними для наукової розвідки у сфері перекладознавства? Які саме методи плануєте використати Ви під час написання кваліфікаційної роботи? Від чого залежить Ваш вибір загальнонаукових методів?
4. Якою є гіпотеза Вашої розвідки? Для чого потрібно висувати гіпотезу перед тим, як розпочинати розвідку?
5. Запропонуйте гіпотезу для кваліфікаційної роботи «Стратегії відтворення американських етнографічних реалій в українському перекладі (на матеріалі телесеріалу Друзі)».

Література

1. Борисенко Н.Д. Методика проведення наукових досліджень. Житомир : Вид-во ЖДУ, 2010. С. 5–7.
2. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава : Довкілля-К, 2008. С. 48–64.

Семинар 7. Лінгвістичні методи

План

- 1.Описовий метод.
2. Методики порівняльно-історичного методу.
- 3.Методики структурного методу.
- 4.Методики типологічного методу.
5. Методики дослідження лексики.
6. Методики лінгвокультурології.
- 7.Методики соціолінгвістики.
8. Методики гендерної лінгвістики.

Проблемні питання

1. Оскільки перекладознавство за твердженням В. Коптілова є міждисциплінарною галуззю філологічної науки, то використання лінгвістичних методик у перекладознавчій розвідці є цілком виправданим. Обґрунтуйте, від чого залежить вибір методик?
2. Запропонуйте лінгвістичні методики для кваліфікаційної роботи на тему «Відтворення індивідуально-авторських особливостей казкового жанру при перекладі з англійської мови на українську». Обґрунтуйте свій вибір методик.

Література

1. Борисенко Н.Д. Методика проведення наукових досліджень. Житомир : Вид-во ЖДУ, 2010. С. 12–47.
2. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава : Довкілля-К, 2008. С. 48–64.

Семинар 8. Методики перекладознавчої розвідки.

План

1. Перекладознавчий аналіз
2. Стилiстичний аналіз у перекладознавстві
3. Лексикографічний аналіз
4. Порівняльний/зіставний аналіз
5. Літературознавчий аналіз

6. Метод накладання структури художнього перекладу на структуру оригіналу (В. Коптілов).

Проблемні питання

1. Запропонуйте методики для наступних кваліфікаційних робіт:

«Відтворення індивідуально-авторських особливостей стилю антиутопії у перекладі з англійської мови на українську».

«Стратегії відтворення культурно специфічної лексики в українському перекладі художньої літератури Вікторіанської доби». Обґрунтуйте свій вибір методик.

Література

1. Дзера О. становлення перекладознавчого аналізу на теренах Західної України (від Івана Франка до Михайла Рудницького). *Вісник Львівського університету. Серія філологічна*, 2013. Випуск 58. С. 232–240.

2. Журавель Т.В. Особливості здійснення перекладацького аналізу кінотексту (на матеріалі кінотрилогії «Хоббіт»). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*, 2019. № 40, том 3. С. 66–70.

3. Кукаріна А.Д. Методологія та методика способів перекладу абревіатур англійської та української мови медичного дискурсу. *Молодий вчений*, 2016. № 9 (36). С. 224–228.

4. Коптілов В.В. Теорія і практика перекладу. К. : Вища школа, 1982. 166 с.

5. Лімборський І.В. Літературознавча компаративістика і художній переклад за доби глобалізації: сучасний стан, дискусії та проблеми. URL : <https://limborsky-66.ucoz.ru/publ/1-1-0-7>

6. Ребрій О. В. Вступ до перекладознавства : конспект лекцій для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» факультету іноземних мов. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. 116 с.

7. Романенко Н.В. Соціально-історична детермінованість перекладацьких рішень (на прикладі українських перекладів творів Е. Гемінгвея різних часів). *Прикарпатський вісник НТШ. Слово*, 2018. № 4(48). С. 360–371.

8. Теорія перекладу: для студентів 3-4 курсів ф-ту «Референт-перекладач», які навчаються за спеціальністю 035 Філологія (Переклад) / Нар. укр. акад., [каф. теорії та практики перекладу ; авт.-упор. О. А. Кальниченко]. Харків : Вид-во НУА, 2017. Ч. 1. 64 с.

9. Шмігер Т. Перекладознавчий аналіз – теоретичні та прикладні аспекти: давня українська література сучасними українською та англійською мовами : монографія / Тарас Шмігер. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2018. – С. 94–99.

Семінар 9. Мова, перекладознавство і статистика

План

1. Можливість кількісного аналізу мови.
2. Мова як дифузна система, фактори, що впливають на її функціонування.
3. Історія лінгвостатистики.
4. Галузі застосування статистичних методів.

Проблемні питання

1. У сучасному вітчизняному мовознавстві існують певні упередження щодо використання статистичних методів. З чим, на Вашу думку, вони можуть бути пов'язаними?
2. Чому прибічники використання статистичних методів вважають, що наявність абсолютних цифр щодо використання певних трансформацій у тексті перекладу або кількості використання певних еквівалентів не є достатньою для певних висновків щодо тенденцій використання тих чи інших явищ?

Література

Борисенко Н.Д. Методика проведення наукових досліджень. – Житомир Вид-во ЖДУ, 2010. С. 35–43.

Перебийніс В.І. Статистичні методи для лінгвістів (посібник). – Вінниця: Нова книга, 2001. 168 с.

Семінар 10. Вимоги, що висуваються до наукового дослідження

План

1. Основні поняття наукового дослідження.
2. Вибір адекватної методики.
3. Вимоги, що висуваються до наукового дослідження.
4. Планування роботи.
5. Метамова дослідження.
6. Структура роботи.
7. Зміст роботи.

Проблемні питання

1. Які обмеження накладаються на стиль мови, якою написано дослідження?
2. Поясніть, яким чином вибір методики впливає на результати та хід дослідження.

Література

1. Борисенко Н.Д. Методика проведення наукових досліджень. – Житомир : Вид-во ЖДУ, 2010. С. 49–54.

2. Положення про кваліфікаційну (дипломну) роботу в Житомирському державному університеті імені Івана Франка. URL : https://zu.edu.ua/offic/pl_dyplomnu.pdf

Семинар 11. Оформлення результатів наукового дослідження

План

1. Вступ та вимоги до його оформлення.
2. Розділ роботи, його структура та зміст.
3. Висновки дослідження.
4. Оформлення списку використаної літератури та джерел ілюстративного матеріалу.

Проблемні питання:

1. Визначте актуальність розвідки на тему «Відтворення жанрових особливостей англomовного епічного фентезі в українському перекладі».
2. Визначте об'єкт та предмет розвідки «Стратегії перекладу англomовної підліткової літератури українською мовою».
3. Визначте наукову новизну, теоретичне та практичне значення розвідки «Стратегії аудіовізуального перекладу американських кінокомедій».

Література

1. Борисенко Н.Д. Методика проведення наукових досліджень. – Житомир : Вид-во ЖДУ, 2010. С. 49–54.
2. Жуковська В. В. Методичні рекомендації до написання, оформлення і захисту дипломних робіт з лінгвістичних дисциплін (для студентів Навчально-наукового інституту іноземної філології освітньо-кваліфікаційних рівнів «бакалавр», «спеціаліст» та «магістр») — Житомир: Видавництво Житомирського державного університету імені Івана Франка, 2011.
3. Положення про кваліфікаційну (дипломну) роботу в Житомирському державному університеті імені Івана Франка. URL : https://zu.edu.ua/offic/pl_dyplomnu.pdf

Завдання для самоконтролю

Запитання для самоконтролю

Лінгвометодологія.

Методологія.

Парадигма.

Епістема.

Основні поняття наукового дослідження.

Різниця між термінами метод, методологія, методика.

Вибір адекватної методики.

Вимоги, що висуваються до наукового дослідження.

Планування роботи.

Метамова дослідження.

Як обрати методику дослідження.

Гіпотетико-дедуктивний метод.

Загально-наукові методики дослідження.

Описовий метод.

Порівняльно-історичний метод.

Структурний метод та його методики.

Порівняльне дослідження текстів оригіналу та перекладу.

Функціональний підхід у перекладі.

Методики структуралізму у перекладі.

Дескриптивний аналіз.

Трансформаційний аналіз.

Аналіз за безпосередніми складниками.

Дистрибутивний аналіз.

Компонентний і контекстуальний аналіз.

Лексикографічний аналіз.

Основні прийоми дослідження лексики.

Когнітивний та концептуальний аналіз.

Дискурсивний аналіз.

Методики маргінальних галузей мовознавства: соціолінгвістики, лінгвокультурології, прагмалінгвістики, комунікативної лінгвістики, теорії міжкультурної комунікації, психолінгвістики, гендерної лінгвістики.

Можливість кількісного аналізу мови.

Лінгвостатистичний експеримент.

Генеральна сукупність.

Вибірка та вимоги до її організації.

Тести

Оберіть правильний варіант

1. М.П. Кочерган спеціалізується у галузі
А) лінгвостатистики б) дискурсивного аналізу в) зіставних розвідок
2. Менталітет вивчається
А) семантикою б) лінгвокультурологією в) фонетикою
3. Гендерна лінгвістика вивчає залежність мовлення
А) від статі б) від національності в) від походження
4. Стратегії спілкування розглядаються в
А) семантиці б) фонетиці в) комунікативістиці
5. Стратегія є
А) етапом реалізації плану б) елементом реалізації тактики в) загальним планом спілкування
6. Ядром концептуального аналізу є
А) семантична реконструкція б) смислові відмінності лексем в) зіставний аналіз
7. Картина світу є
А) зображення світу у вигляді картини б) картина у вигляді світу в) суб'єктивне уявлення про світ
8. Ядром культури є
А) смисли б) концепти в) поля
9. Комунікативним параметром дискурсу є
А) концепти б) стратегії в) смисли
10. Кластерний аналіз є
А) лексикографічним описом групи лексем б) аналізом домінант в) зіставленням культурних смислів.
11. С. Жаботинська спеціалізується у галузі
А) концептуального аналізу б) гендерного аналізу в) зіставного аналізу
12. Картина світу розглядається в
А) фонетиці б) концепт аналізі в) стилістиці
13. Гендерна лінгвістика вивчає стереотипи, пов'язані зі
А) статтю б) віком в) національністю
14. Стратегії спілкування та тактики
А) є синонімічними термінами б) співвідносяться як ціле та частина в) співвідносяться як частина та ціле
15. Лінгвокультурема
А) має лінгвістичний та екстралінгвістичний зміст б) складається з концептів в) є комплексною синтезуючою одиницею
16. Найпопулярнішою методикою в лінгвокультурології є
А) метод поля б) опис лінгвокультурем в) концептуальний аналіз
17. Вперше зв'язок фактору статі з мовою почали вивчати в

- А) XX ст. б) в Середні віки в) в античності
18. Термін гендер запозичено з
А) граматики б) соціології в) культурології
19. Хронологічно першим в гендерних дослідженнях є
А) перформативний підхід б) соціокультурний підхід в) підхід чоловічого домінування
20. Соціальне дослідження мови розпочалось в
А) Давній Індії б) Давній Греції в) Давньому Римі
21. В.В. Левицький спеціалізувався у галузі
А) порівняльно-історичного мовознавства б) прагматичного аналізу в) дискурсивного аналізу
22. Ментальність розглядається
А) прагмалінгвістикою б) лінгвокультурологією в) фонетикою
23. Гендерна лінгвістика вивчає мовні одиниці, що відображують особливості
А) класової структури суспільства б) статево-рольової диференціації в) національної специфіки
24. Статусну чутливість мовців досліджує
А) гендерна лінгвістика б) соціолінгвістика в) лінгвокультурологія
25. Стереотипи мовленнєвої поведінки пов'язані із
А) соціолінгвістичними маркерами б) кодами культури в) дискурсивними практиками
26. Соціолінгвістична мережа досліджується
А) українськими лінгвістами б) американськими лінгвістами в) британськими лінгвістами
27. Перформативний підхід базується на тому, що мовне вживання
А) конструює статус б) відображує статус в) приховує статус
28. Методика стискання конкордансу передбачає врахування всіх
А) слововживань б) значень в) синонімів
29. Лінгвокультурологічне поле є
А) лінійною системою б) ієрархічною системою в) дифузною системою
30. Об'єктом концептуального аналізу є
А) смисли б) словоформи в) граматичні структури
31. Внутрішня реконструкція належить до методик _____ методу
А) структурного б) порівняльно-історичного в) описового
32. Дедукція є процесом
А) узагальнення результатів окремих спостережень б) поширення загального твердження на нові мовні факти в) науковим припущенням

33. Синтез передбачає а) поєднання ознак та характеристик явища в єдине ціле б) класифікацію явищ в) експериментальне ділення явища
34. Лінгвістичний експеримент належить до методик
А) верифікації б) лінгвістичного дослідження в) інтерпретації результатів
35. Прийом внутрішньої реконструкції дозволяє відновити більш давню форму за рахунок
А) її більш пізніх відображень у межах однієї мови б) порівняння декількох споріднених форм в) опису діалектичних форм
36. Прийом мовного зіставлення обирає основою зіставлення
А) певне мовне явище окремої мови б) певну мову в) факти та явища декількох мов, які зіставляються після опису
37. Методика ступеневої ідентифікації
А) використовує словникові дефініції б) фіксує реакцію інформанта на певні лексичні одиниці в) класифікує лексику відповідно до серйозності
38. Аналіз порівнянь та метафор
А) виявляє периферійні семи б) є простою у використанні в) розглядає синтаксичну сполучуваність слів
39. Трансформаційний аналіз з'явився у
А) зіставному методі б) порівняльно-історичному методі в) структурному методі
40. Хронологізація визначає
А) регіони функціонування діалектів б) час фіксації явища в мові в) особливості вживання діалектів
41. Першим в історії лінгвістики з'явився _____ метод
А) описовий б) структурний в) порівняльно-історичний
42. Поняття методики
А) ширше за поняття методу б) дорівнює поняттю методу в) вужче за поняття методу
43. Індукція є
А) узагальненням результатів спостережень б) поширенням загального твердження на нові факти в) інтроспекцією
44. Таксономія передбачає
А) класифікацію б) експериментальне ділення об'єкту в) експеримент
45. Лінгвістичне спостереження є методикою
А) верифікації результатів б) інтерпретації результатів в) лінгвістичного дослідження
46. Прийом внутрішньої реконструкції відноситься до

- А) порівняльно-історичного методу б) зіставного методу в) структурного методу
47. Прийом ознакового зіставлення базується на
А) певному явищі б) описі фактів декількох мов в) певній мові
48. Комуація демонструє кореляцію між
А) одиницями плану вираження та плану змісту б) синтаксичними конструкціями в) значеннями слова
49. Ідеографічна класифікація класифікує лексику
А) відповідно до реакції інформантів б) відповідно до словникової дефініції в) за сферами дійсності
50. В.І. Перебийніс спеціалізується у галузі
А) лінгвостилістики б) лінгвостатистики в) концептуального аналізу
51. Наївна картина світу цікавить
А) стилістику б) етнолінгвістику в) прагматику
52. Стать як соціальний фактор почали вивчати
А) у XIII ст. б) у XX ст. в) у XIX ст.
53. Першим проблему розбіжностей, зумовлених статтю, почав досліджувати
А) П. Траджилл б) Р. Макаулей в) О. Єсперсен
54. О.П. Воробйова спеціалізується у галузі
А) когнітивного аналізу б) лінгвокультурології в) лінгвостилістики
55. Лінгвокультурема є одиницею дослідження в
А) лінгвокультурології б) фонетиці в) теорії комунікації
56. Кількість ненормативних варіантів в мовленні людини
А) не залежить від ситуації спілкування б) зменшується в офіційній ситуації в) збільшується в офіційній ситуації
57. Стратегії спілкування та тактики
А) є синонімічними термінами б) співвідносяться як ціле та частина в) співвідносяться як частина та ціле
58. Лінгвокультурема
А) має лінгвістичний та екстралінгвістичний зміст б) складається з концептів в) є комплексною синтезуючою одиницею
59. А.П. Мартинюк спеціалізується у галузі
А) гендерної лінгвістики б) комунікативної лінгвістики в) лінгвокультурології
60. Домінантний аналіз
А) враховує слововживання б) описує найчастотніші слова в) співставляє словникові статті

Впишіть термін відповідно до запропонованого визначення:

1. _____ визначається як спосіб пізнання
2. _____ визначається як спосіб організації пізнавальної та дослідницької діяльності
3. _____ є системою процедур вивчення об'єкту
4. _____ методи використовуються в усіх галузях науки
5. _____ цілеспрямоване сприйняття, зумовлене завданням пізнавальної діяльності, головною умовою якого є об'єктивність
6. _____ – узагальнення результатів окремих спостережень, шляхом від конкретних даних емпіричного дослідження до загальних висновків
7. _____ – поширення дії загального твердження на конкретне лінгвістичне явище чи мовний факт
8. _____ – наукове припущення щодо певних ознак, характеристик, способу та особливостей існування та функціонування об'єкта дослідження
9. _____ визначається, з одного боку, рівнем інтересу до неї фахівців, а з іншого боку, тим фактом, що нерозв'язаною залишається низка проблем, пов'язаних з розробкою зазначеної теми
10. _____ включає уточнення центральних понять у світлі нових даних науки, удосконалення методик дослідження, подолання труднощів, з якими не впорались попередні дослідники.
11. _____ – цілеспрямоване сприйняття, зумовлене завданням пізнавальної діяльності, головною умовою якого є об'єктивність, яка контролюється повторним спостереженням ч іншим фактами.
12. _____ – емпірична перевірка висунутої гіпотези на практиці на основі анкетування, опитування, статистичного аналізу
13. _____ – класифікація лексичних одиниць відповідно до сфер дійсності.
14. _____ – випис слів із тлумачного словника, що використовуються у словниковій дефініції для тлумачення слова, яку належить до групи, що цікавить дослідника.
15. _____ – розглядає синтаксичну сполучуваність досліджуваного слова як таку, що відображує відмінності в семах цієї лексеми
16. _____ полягає в тому, що інформанти, носії мови отримують прямі запитання лінгвістичного характеру про певні мовні одиниці та явища
17. _____ метод, направлений на виявлення специфічності окремої мови, хоча спільні риси мов не ігноруються, при цьому спорідненість мов, їх ареальна чи типологічна приналежність не мають значення
18. _____ направлений на експериментальне ділення предмету дослідження на частини або виділення ознак і властивостей предмету дослідження для окремого вивчення
19. _____ передбачає поєднання окремих ознак і характеристик явища в єдине ціле
20. _____ направлена на класифікацію досліджуваних явищ шляхом їх диференціації відповідно до принципів логіки

21. _____ дозволяє виявити спільні і відмінні риси явищ, що порівнюються, і є основою порівняльно-історичного, контрастивного та типологічного методів
22. _____ має на меті спростування хибної гіпотези шляхом її емпіричної перевірки
23. _____ як сукупність способів ідеалізації й абстрагування, аналізу й синтезу полягає в мисленнєвому й формалізованому представленні об'єкта дослідження та вивченні на основі моделі явищ, ознак, характеристик, закономірностей існування і функціонування об'єкта
24. _____ передбачає відповіді (усні та письмові) на питання дослідника
25. _____ забезпечує аналіз характеристик одиниці мови на основі її оточення та комбінування з сусідніми одиницями.
26. _____ базується на методиці опозицій
27. _____ демонструє таке відношення між двома мовними знаками, коли одиниці плану вираження перебувають у тій відповідності, що й одиниці плану змісту
28. _____ передбачає фіксацію реакції інформанта на певні лексичні одиниці, що належать до досліджуваної ЛСГ
29. _____ передбачає дослідження в умовах реального існування людей
30. _____ відбувається в умовах лабораторії

Список рефератів та мультимедійних презентацій

1. Особливості використання загальнонаукових методів у перекладознавстві.
2. Питання про описовий метод у лінгвістиці та перекладознавстві.
3. Історія порівняльно-історичного методу.
4. Галузі застосування методик структурного методу. Структурний метод у перекладознавстві.
5. Формалізовані методики американського структуралізму.
6. Методики генеративної лінгвістики Н. Хомського.
7. Типологічний метод у мовознавстві.
8. Особливості дослідження лексики у сучасній лінгвістиці.
9. Методики дослідження у фонетиці.
10. Когнітивний аналіз.
11. Дискурсивний аналіз.
12. Концептуальний аналіз.
13. Гендерний аналіз.
14. Лінгвокультурологічний аналіз.
15. Методики дослідження міжкультурної комунікації.
16. Квантитативна лінгвістика.
17. Експеримент у лінгвістиці.
18. Особливості дослідження невербальної поведінки.
19. Соціолінгвістичний аналіз.
20. Прагмалінгвістичний аналіз.
21. Дескриптивне перекладознавство.
22. Функціональний підхід у перекладі.
23. Теорія поля та її застосування в лінгвокультурології, лексикології та функціональній лінгвістиці.
24. Теорія методу в сучасній лінгвістиці.
25. Перекладознавчий аналіз.

Рекомендована література

Бацевич Ф. С. Нариси з лінгвістичної прагматики: Монографія. Львів : ПАІС, 2010. 336 с.

Борисенко Н.Д. Методика проведення наукових досліджень. Житомир : Вид-во ЖДУ, 2010. 64 с.

Дзера О. становлення перекладознавчого аналізу на теренах Західної України (від Івана Франка до Михайла Рудницького). *Вісник Львівського університету. Серія філологічна*, 2013. Випуск 58. С. 232–240.

Жуковська В. В. Методичні рекомендації до написання, оформлення і захисту дипломних робіт з лінгвістичних дисциплін (для студентів Навчально-наукового інституту іноземної філології освітньо-кваліфікаційних рівнів «бакалавр», «спеціаліст» та «магістр») — Житомир: Видавництво Житомирського державного університету імені Івана Франка, 2011. 87 с.

Журавель Т.В. Особливості здійснення перекладацького аналізу кінотексту (на матеріалі кінотрилогії «Хоббіт»). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*, 2019. № 40, том 3. С. 66–70.

Зорівчак Р.П. Реалія і переклад (на матеріалі англomовних перекладів української прози). Львів : Вид-во при Львів. ун-ті, 1989. 216 с.

Кияк Т.Р., Огуй О.Д., Науменко А.М. Теорія та практика перекладу (німецька мова). Підручник для студентів вищих навчальних закладів. Вінниця : Нова книга, 2006. 592 с.

Коптілов В.В. Теорія і практика перекладу. К. : Вища школа, 1982. 166 с.

Кочерган М.В. Загальне мовознавство : Підруч. для студ. філол. спец. ВНЗ. 2.вид., випр. і доп. К. : Видавничий центр «Академія», 2006. 463 с.

Кукаріна А.Д. Методологія та методика способів перекладу аббревіатур англomовного та україномовного медичного дискурсу. *Молодий вчений*, 2016. № 9 (36). С. 224–228.

Лімборський І.В. Літературознавча компаративістика і художній переклад за доби глобалізації: сучасний стан, дискусії та проблеми. URL : <https://limborsky-66.ucoz.ru/publ/1-1-0-7>

Мельничук О.С. Аспекти методології лінгвістичних досліджень. *Мовознавство*, 1986. № 1. С. 3–11.

Перебийніс В.І. Статистичні методи для лінгвістів (посібник). – Вінниця: Нова книга, 2001. 168 с.

Положення про кваліфікаційну (дипломну) роботу в Житомирському державному університету імені Івана Франка. URL : https://zu.edu.ua/offic/pl_dyplomnu.pdf

Ребрій О. В. Вступ до перекладознавства : конспект лекцій для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» факультету іноземних мов. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. 116 с.

Романенко Н.В. Соціально-історична детермінованість перекладацьких рішень (на прикладі українських перекладів творів Е. Гемінгвея різних часів). *Прикарпатський вісник НТШ. Слово*, 2018. № 4(48). С. 360–371.

Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава : Довкілля-К, 2008.

Теорія перекладу: для студентів 3-4 курсів ф-ту «Референт-перекладач», які навчаються за спеціальністю 035 Філологія (Переклад) / Нар. укр. акад., [каф. теорії та практики перекладу ; авт.-упор. О. А. Кальниченко]. Харків : Вид-во НУА, 2017. Ч. 1. 64 с.

Шляйєрмахер Ф. Про різні методи перекладу. URL: http://arkhiv.nua.kharkov.ua/images/stories/Kafedri/Kaf_Teorii_I_Praktiki_Perevo da/Publikacii/Kalnichenko/Znachennja_traktatu_Shlajermakhera.PDF (1fnf pdthytyuz 23.12.2021)

Шмігер Т. Перекладознавчий аналіз – теоретичні та прикладні аспекти: давня українська література сучасними українською та англійською мовами : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2018. С. 94–99.

Eko U. Experiences in translation. Toronto : University of Toronto Press, 2001. 135 p.

Munday J. Introducing Translation Studies : Theories and Applications. London & New York : Routledge, 2016.

Potapenko S.I. Introducing Cognitive Linguistics : manual for students. Nizhyn : Nizhyn University Publishing House, 2013. 136 p.